

Çocukların Motivasyon Düzeyleri ile Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Öğr. Gör. Abdulkadir KALAYLI*

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı,
Afyonkarahisar / Türkiye, akalayli@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3091-4332

Prof. Dr. Gülümser GÜLTEKİN-AKDUMAN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı,
Ankara / Türkiye, gulumser@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2965-7017

Öz

Bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların motivasyon düzeyleri ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Çalışma grubu okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık 352 çocuk ile bu çocukların annelerinden oluşmaktadır. Veriler “Çocuk ve Aile Bilgi Formu”, “Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ-A)” ve “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (DMQ18)” kullanılarak toplanmıştır. Veriler, SPSS paket programında *t* Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve korelasyon analizi yapılarak analiz edilmiştir. Ayrıca gruplardaki farklılığın belirlenmesi için Tukey Testi yapılarak farklılığın hangi gruplarda olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının anne öğrenim durumuna, anne çalışma durumuna ve aile yapısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

¹ Çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürütmüş olduğu yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir. Afyonkarahisar İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma verilerinin toplanması için gerekli izinler ve veri toplama araçlarının kullanım izinleri alınmıştır.

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 533 688 24 42

Makale Tarih Bilgisi. Gönderim: 07.01.2022, Kabul: 21.10.2022, Erken Görünüm: Nisan, 2023, Basım: Haziran, 2024

oluşturduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Çocukların motivasyon düzeylerinin de çocukların yaşlarına ve cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Çalışma sonucunda annelerin ABTÖ-A Demokratik Tutum alt boyutu puanları ile çocukların DMQ18 Kaba Motor Sebat, Üst Düzey Memnuniyet ve Genel Yeterlilik alt boyutları puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu; ABTÖ-A Baskıcı-Otoriter Tutum alt boyutu puanlarıyla çocukların DMQ18 Genel Yeterlilik alt boyutu puanları arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Anne-baba tutumları; Motivasyon; Okul öncesi dönem; Gelişim; Çocuk.

Investigation of the Relationship Between Children's Motivation Levels and Their Mothers' Child Rearing Attitudes

Abstract

This research was conducted to examine the relationship between the motivation levels of preschool children and their mothers' child-rearing attitudes. The research is in relational screening model. The study group consisted of 352 children aged 36-72 months who received pre-school education and their mothers. The data were collected using the "Child and Family Information Form", "Parent Attitudes Scale (PAS-A) Form" and "Motivation Scale for Preschool Children (DMQ18)". Data were analyzed by *t* Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and correlation analysis in SPSS package program. In addition, the Tukey Test was performed to determine the difference in the groups, and it was determined in which groups the difference was. As a result of the research, it was determined that the child-rearing attitudes of the mothers created a statistically significant difference according to the mother's education level, mother's working status and family structure ($p<0.05$). It was determined that the motivation levels of the children also created a statistically significant difference according to the age and gender of the children ($p<0.05$). As a result of the study, it was found that there was a significant and positive relationship between the mothers' PAS-A Democratic Attitude sub-dimension scores and the children's DMQ18 Gross Motor Persistence, High Level Satisfaction and General Competence sub-dimensions scores; It was determined that there was a significant and negative correlation between the ABTÖ-A Repressive-Authoritarian Attitude sub-dimension scores and the children's DMQ18 General Competence sub-dimension scores ($p<0.05$).

Keywords: Parental attitudes; Motivation; Pre-school period; Development; Child.

Extended Summary

Purpose

The zero-six age period, which covers the pre-school period, is the year in which the development of individuals is most intense in terms of quality, speed and scope (Uyanık and Kandır, 2010). When the child is born, the family is extremely important, since the first environment is the family. In a family where strong ties are established and the child is welcomed with love, the child grows up with a sense of trust. Raising children with interest and a correct attitude positively affects their development (Bağcıoğlu-Ünver, 2016). Parents should have consistent attitudes by giving confidence, because these attitudes significantly affect the cognitive, language, psychosocial and motor development of children (Senemoğlu, 2011). In this context, the behaviors, approaches and attitudes of parents to their children in the family environment where they first learn are confronted as an important factor in the motivation of children. Studies show that parent child-rearing attitudes and interaction with children in early childhood have an important place in children's knowledge, skills, development and motivation (Arabacıoğlu and Bağçeli-Kahraman, 2021; Ceylan, 2017; Erşahin, 2019; Gözübüyük and Özbey, 2020; Günalp, 2007; Jozsa, Kis and Barret, 2019; Kıvanç, 2020; Luo et al. 2021; Mensah and Kuranchie, 2013; Schary, Cardinal and Loprinzi 2012; Rizka and Bacotang, 2018; Şenol and Karaca, 2020; Wang, Morgan and Biringen, 2014; Watebe and Hibbard, 2014; Xia, 2020; Zhang, Wang and Ying, 2019). It is thought that the research is important because it is the first study to examine the effect of mother-child rearing attitudes on the child's motivation level in the country. Therefore, this research was carried out to examine the relationship between the child rearing styles of mothers of preschool children and their children's motivation levels.

Method

The research was carried out according to the relational screening model. The study group consisted of 352 children selected according to the simple random sampling method among 3565 children aged 36-72 months who attended the official independent kindergartens and kindergartens of the Ministry of National Education in the city center of Afyonkarahisar in the 2020-2021 academic year and the mothers of these children. The data were used in "Child-Family General Information Form", "Parent Attitudes Scale

(PAS-A) Form” and “The Motivation Scale for The Pre-school Children (DMQ18)”. The obtained data were analyzed by using *t* Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and correlation analysis in SPSS package program.

Results and Discussion

As a result of the research, as the educational status of mothers increases, their democratic attitudes increase, and as their education level decreases, their oppressive-authoritarian and over-tolerant attitudes increase. When the studies were examined, findings similar to the findings of the study were found (Cantekin and Gültekin-Akduman, 2020; Şanlı and Öztürk, 2012; Yıldızbaş and Şahin-Sak, 2020).

As a result of the research, it was determined that there was a significant difference only in the oppressive and authoritarian attitude sub-dimension according to the working status of the mother, and the average score of the non-working mothers was higher than the working mothers. When the literature is examined, it has been determined that non-working parents have a more oppressive-authoritarian attitude towards their children than working parents, similar to the findings of the study (Aydoğdu and Dilekmen, 2016; Demiriz and Öğretir, 2007; Garip, 2010).

As a result of the research, in the sub-dimension of oppressive and authoritarian attitude according to family structure, the average score of the mothers in the extended family was higher than the mothers in the nuclear family; In the over-tolerant attitude sub-dimension, it was determined that the mean scores of mothers from extended families were higher than mothers from nuclear and broken families. When the studies are examined, it has been determined that there are results similar to the findings of the study (Özyürek, 2004; Özyürek and Tezel-Şahin, 2005; Tatlı, Selimoğlu and Bademci, 2012; Yener, 2014).

As a result of the research, it was determined that there was an increase in the scores obtained from the other sub-dimensions, except for the sub-dimensions of social perseverance and negative reaction with adults, according to the age of the children. When the literature is examined, it has been found that as the age of children increases, their motivation also increases (Day and Burns, 2011; Kawaguchi, 2011; Morgan et al., 2017; Oppermann, Bruner, Eccles and Anders, 2017; Özbey and Dağlıoğlu, 2017).

As a result of the research, it was found that the scores of girls were higher than boys only in the cognitive persistence sub-dimension of the gender of the children. When the literature is examined, results similar to the findings of the study are found (Gilmore, Cuskelly and Purdie, 2003; Khamis, Dukmak and Elhoweris, 2008; Özbey and Dağlıoğlu, 2017; Wang, Hwang, Liao, Chen and Hsieh, 2011).

As a result of the research, there was a positive and moderate difference between the democratic attitude sub-dimension and gross motor persistence, high-level satisfaction and general competence sub-dimension; It was determined that there was a negative and moderately significant relationship between the oppressive and authoritarian attitude sub-dimension and the general competence sub-dimension ($p < 0.05$). When the literature was examined, results were found similar to the findings of the study (Bae, 2015; Engin, 2020; Griffith and Grolnick, 2014; Jozsa, Kis and Barret, 2019; Kıvanç, 2020; Lunkenheimer and Wang 2017; Wang, Morgan and Biringen, 2014).

Conclusion

According to the results of the research, it has been determined that there is a statistically significant difference in the child-rearing attitudes of the mothers according to the mother's education status, mother's working status and family structure, and in the motivation levels of the children according to the age and gender variables. As a result of the research, it was concluded that there is a statistically significant relationship between the child rearing styles of the mothers and the motivation levels of the children.

It is recommended to carry out studies in which quantitative and qualitative studies are used together to determine the attitudes of parents and other factors affecting children's motivation.

Giriş

Çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi bir bütün olup birbiriyle bağlantı içerisinde. Okul öncesi yıllarında hızlı bir ilerleme gösteren çocukların gelişimini etkileyen çevresel etmenler içinde en başta aile gelmektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Anne ve babanın birlikte olduğu aile ortamı, en sağlıklı aile ortamıdır. Anne-babalar çocukla birinci ve en çok etkileşimde bulunan kişiler olup çocuğun korunup desteklenmesinde görevlidirler. Anne ve babaların sorumluluklarını yerine getirirken çocuklarına sevgiyle yaklaşmaları ve olumlu tutumlar sergilemeleri çocuklar için son derece önemlidir.

(Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008). Birçok kuramcı ve araştırmacı da anne-babalığın, çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasını içeren, süreklilik gösteren, görev ve sorumluluk sahibi olmayı gerektiren bir yapıda olduğunu belirtmişlerdir (Alvy, 2008; Bornstein, 2015; Rubin ve Boon Chung, 2006). Çocukların bütün gelişim alanlarının desteklenip olumlu kişilik özellikleri oluşturmalarında anne-babaların tutumları önemli bir faktördür (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2012).

Sorumluluk sahibi ve dikkatli ebeveynler, çocuklarının gelişim alanlarına olumlu katkılar sunarlar. Bu yaklaşım, çocuğa gerektiğinde yardım almak için ebeveynlerine güvenebileceğini öğretir. Çocuklar kendilerini koruyup duygularını düzenleyebileceği zamana kadar ebeveynlerinin yanında olduğunu bilirler. Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkinin güvenli olması kişinin duygu, düşünce ve niyetlerinin farkında olmasını kapsayan güçlü yansıtıcı işlev becerilerinin, kendilerinin ve başkalarının davranışlarını anlamlandırma yeteneklerinin gelişimini sağlar. Ebeveyn ve çocuk arasındaki bu olumlu ilişki, çocuğun duygusal zekâsı, benlik saygısı, dayanıklılığı, bilişsel yetenekleri ve sosyal becerilerinin geliştiği iskeleyi oluşturur (Cohen, 2015).

Anne-baba tutumları çocukların gelişim alanlarına, davranışlarına, bilgi ve becerilerine etki etmektedir. Alanyazın incelendiğinde, ebeveynlik stillerinin farklı sınıflamalarının olduğu görülmektedir. Bu alanda kabul görmüş olan ve daha sonra başka kişilere kapı açmış olan Baumrind (1966), üç ebeveyn stilini ortaya koymuştur. Bu ebeveyn tutumları; demokratik, baskıcı (otoriter) ve izin verici (müsamahakâr) tutumdur. Maccoby ve Martin (1983), Baumrind'in yapılandığı yaklaşımı, ebeveynliğin sınırlı sayıdaki boyutlarını tanımlamaya yönelik önceki girişimlerle birleştirmeye çalışmışlardır. Bunu, ebeveynlik tarzını duyarlılık ve talepkârlık olarak adlandırdıkları iki boyutun bir işlevi olarak ele almışlardır. Bu bağlamda ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinin genel olarak demokratik, baskıcı- otoriter ve aşırı hoşgörülü tutum etrafında şekillendiği söylenebilir. Demokratik tutumda olan ebeveynler, çocuklarına karşı ilgili ve sıcak bir etkileşim içindedirler (McGillcuddy De Lisi ve De Lisi, 2007; Yavuzer, 2019a). Bu tutumda ebeveynlerin çocuklarından açık beklentileri olup mantıklı sınırlamaları vardır. Çocuklarının kendi seçimlerinin sonuçlarının ve kararlarının önemli olduğunu öğrenmeleriyle kendi kendilerine deneyim kazanmaları için çeşitli seçenekler sunmaktadırlar. Çocukların seçimlerdeki bu özgürlük kendi sorumlulukları ile dengelenmektedir. Anne baba bu tutumlarıyla doğru olan davranışlara teşvik edici bir rol

üstlenirler (Berg, 2011). Otoriter anne-baba tutumunda ebeveynler, çocuklarına yönergeler veren, çocuklarının taleplerine karşı duyarsız, müdahaleci, yüksek talepleri olan, kararlarına sorgulanmadan uyulmasını bekleyen, yüksek beklentiler karşısında çocuklarına destek olmayan, kurallara uyulmasını bekleyen, çocukların ihtiyaçlarının önemsenmediği ve iletişimin yok denecek kadar az olduğu tutuma ve davranışlara sahiptirler (Darling, 1999; Paulussen ve ark., 2008; Smetana, 2011). Baskıcı ve otoriter tutumla yetişen çocuklarda içe kapanık, karar alma yeteneği gelişmemiş, baskıya itaat eden ve yanlışları affetmeyen bir kişilik gelişebilir (Pekşen-Akça, 2012). Aşırı hoşgörölü tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına karşı aşırı hoşgörölü ve yüksek duyarlılığa sahip olup beklenti içerisinde değildirler (Gordon, Simons ve Conger, 2007; Smetana, 2011; Şahin-Zeteroğlu, 2014). Aşırı hoşgörölü tutumla yetişen çocuklarda bilişsel yeterlilik ve sosyal açıdan düşük bir gelişim ve özellikle aile etkileşimlerinde saldırganlık konusunda yüksek seviyede olumsuz bir gelişim görülür (Broderick ve Blewitt, 2015). Bu bağlamda ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları çocukların gelişim alanlarında, çevreye uyumlarında ve motivasyon gibi birçok becerilerinin gelişiminde önem kazanmaktadır.

Alanyazından hareketle motivasyonun okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimlerinde önemli bir konu olduğu görülmektedir. Nitekim motivasyon, hareketleri amaçlar için etkinleştiren, manipüle eden ve devamlılığını sağlayan etmenleri anlatır. Örneğin acıkmış biri, açlık güdüsü için önce ayağa kalkar sonra mutfağa gider ve yemeğini yiyerek amacına ulaşır (Nevid, 2016). Motivasyon kelimesinin özüne bakıldığında hedef, istek, kararlılık, maksat ve aktif olma gibi kavramları içinde barındırır (Özbey ve Dağlıoğlu, 2017; Ryan ve Deci, 2000). Ebeveyn tutumları kişinin, sebat göstermesinde, sorumluluklarını yerine getirmesinde, limitinin farkında olmasında; kendiyile barışık, çevresine adapte olabilen ve içsel olarak kendini güdülemesi gibi birçok konuda önem kazanmaktadır. Bu nedenle çocukların motivasyonlarını etkilemesi bakımından ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinin önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Yurt dışında okul öncesi dönemindeki çocuklar için yapılan motivasyon çalışmaları 1990'lı yıllarda yoğunlaşırken ülkemizde bu çalışmalar yeni yeni yapılmaktadır (Özbey, 2018b). Yurt içinde 0-6 yaş dönemindeki çocuklara yönelik motivasyon kavramı ilk defa Özbey ve Dağlıoğlu (2017) tarafından, Jozsa ve Morgan'ın (2015) revize ettiği "Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (DMQ18)"nin geçerlik ve güvenilirliğini yaptığı çalışma ile gündeme gelmiştir. İlk öğrenmeleri gerçekleştirdiği aile ortamında ebeveynlerin çocuklarına sergiledikleri davranışlar, yaklaşımlar ve tutumlar

çocukların motivasyonlarında önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar erken çocukluk yıllarında ebeveyn çocuk yetiştirme tutumlarının ve çocuklarla olan etkileşimin, çocukların bilgi, beceri, gelişim ve motivasyonlarında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Arabacıoğlu ve Bağçeli-Kahraman, 2021; Ceylan, 2017; Erşahin, 2019; Gözübüyük ve Özbey, 2020; Günalp, 2007; Jozsa, Kis ve Barret 2019; Kassim, Hutagalung, Leng ve Zakaria, 2020; Kıvanç, 2020; Mensah ve Kuranchie, 2013; Luo ve ark., 2021; Rizka ve Bacotang, 2018; Schary, Cardinal ve Loprinzi 2012; Şenol ve Karaca, 2020; Xia, 2020; Wang, Morgan ve Biringen, 2014; Watebe ve Hibbard, 2014; Zhang, Wang ve Ying, 2019).

Bu çalışmalarda ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik birçok çalışma olmasına rağmen anne çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların motivasyon düzeyi ile ilişkisini doğrudan inceleyen bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın alanda yapılan ilk araştırma olması nedeniyle önem taşımaktadır. Bundan dolayı bu araştırma, okul öncesi dönemdeki 36-72 aylık çocukların annelerinin çocuk yetiştirme stilleriyle çocukların motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Annelerin çocuk yetiştirme tutumları; anne öğrenim ve çalışma durumu ile aile yapısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Çocukların motivasyon düzeyleri çocukların yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Annelerin çocuk yetiştirme stilleri ile okul öncesi eğitimi alan 36-72 aylık çocukların motivasyon düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Okul öncesi eğitimi alan çocukların annelerinin çocuk yetiştirme stilleri ile çocukların motivasyonları arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışmada ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model iki ya da daha çok değişken arasındaki değişikliğinin ortaya konulmasını ve derecesinin tespit edilmesini hedefleyen bir araştırma türüdür (Karasar, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırma evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Afyonkarahisar il merkezinde MEB bünyesindeki bağımsız anaokulları ile ilkokulların anasınıflarında öğrenim gören 36-72 aylık çocuklardan oluşmaktadır

(N=3565). Araştırmanın örnekleme oluşturulurken basit seçkisiz örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu örnekleme yönteminde çalışma kapsamındaki her bir nesne, öge veya üyenin örnekleme grubuna seçilmek için eşit şansı vardır. (Korkmaz, 2020). Araştırmanın örneklemini Afyonkarahisar Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmış olan okul listelerine göre seçilmiş 352 çocuk oluşturmuştur.

Çalışma grubunda yer alan çocukların %62.8'i (n:221) 60-72 ay arası, %27.8'i (n:98) 48-60 ay arası ve %9.4'ü (n:33) de 36-48 ay arası yaşadadır. Bunun yanında çocukların %52'si (n:183) erkek, %48'i (n:169) de kızdır. Çocukların annelerinin %38.6'sı (n:136) üniversite ve üstü, %25.9'u (n:91) lise, %22.1'i (n:78) ortaokul ve %13.4'ü (n:47) ilkokul mezunudur. Bununla birlikte annelerin %66.2'si (n:233) çalışmazken, %33.8'inin (n:119) çalışmaktadır. Aile yapısına bakıldığında büyük çoğunluğunun %89.8'i (n:316) çekirdek aile olduğu, bunun yanı sıra %7.1'inin (n:25) geniş aile ve %3.1'inin de (n:11) parçalanmış aile olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada için Çocuk ve Aile Bilgi Formu, Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ-A) ve Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (DMQ18) kullanılmıştır.

Çocuk ve Aile Bilgi Formu

Araştırmada çocuklar ile annelerinin demografik özelliklerini belirleyebilmek için araştırmacının geliştirdiği Çocuk ve Aile Bilgi Formu kullanılarak bilgiler toplanmıştır. Formda çocukların yaşları ile cinsiyetleri, annelerin öğrenim durumları, meslekleri ve aile yapıları hakkında maddeler bulunmaktadır. Bu formda bulunan maddeler annenin işaretleyeceği biçimde hazırlanmıştır.

Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ-A)

ABTÖ-A ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerini belirlemek için Özyürek (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeği ebeveynler doldurulmaktadır. Ölçek Demokratik (D.T.), Baskıcı-Otoriter (B.O.T.) ve Aşırı Hoşgörülü Tutum (A.H.T.) olarak üç alt ölçek ve 38 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin giriş bölümüne ölçeği dolduracak kişiler için gereken açıklamalar yazılmış, ölçeğin maddeleri karışık bir şekilde sıraya konulmuş ve beşli likert şeklinde düzenlenmiştir (Özyürek, 2017). Ölçeğin maddelerine verilecek olan cevaplar; 1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen katılıyorum, 4=Katılıyorum ve 5=Tamamen katılıyorum şeklinde

numaralandırılmıştır. Ölçek değerlendirilirken her alt boyuttan alınacak puanlar içerisinde yüksek çıkan puan türü o tutumun baskın olduğunu göstermektedir.

Özyürek (2017) (ABTÖ-A)'nın geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Yapılan faktör analizine göre ölçeğin üç faktörlü olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen veriler ölçeğin geçerliliğinin yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. ABTÖ-A'nın alt boyutlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ve test-tekrar test korelasyonlarının faktör 1 Alfa değeri .87, faktör 2 değeri .77 ve faktör 3 değeri .72 bulunmuş, ölçeğin test-tekrar test korelasyonları faktör 1 için .82, faktör 2 için .70 ve faktör 3 için .77 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar ABTÖ'nün güvenilirlik seviyesinin yüksek olduğunu sonucunu göstermektedir (Özyürek, 2017). Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach Alfa katsayıları, ABTÖ-A Demokratik Tutum alt ölçeği .84, Baskıcı-Otoriter Tutum alt ölçeği .72 ve Aşırı Hoşgörülü Tutum alt ölçeği .69 olarak saptanmıştır.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (DMQ18)

(DMQ18), Jozsa ve Morgan (2015) tarafından farklı kültür ve yaşlardaki çocukların motivasyon düzeylerini belirlemek için geliştirilip, geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Özbey ve Dağlıoğlu (2017), ölçeği Türkçeye uyarlayıp ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğini yapmıştır.

DMQ18, Bilişsel Sebat (B.S.), Çocuklarla Sosyal Sebat (Ç.S.S.), Kaba Motor Sebat (K.M.S.), Yetişkinlerle Sosyal Sebat (Y.S.S.), Olumsuz Tepki (O.T.), Genel Yeterlilik (G.Y.) ve Üst Düzey Memnuniyet (Ü.D.M.) olmak üzere 7 alt ölçek ve 39 maddeden oluşmaktadır (Özbey ve Dağlıoğlu, 2017).

Ölçek 5'li likert şeklinde olup ölçek maddeleri '5=Tam onun gibi' ile '1=Hiç onun gibi değil' aralığında cevaplanacak şekildedir. Ölçeği çocuklar için öğretmenleri doldurulmaktadır. Ölçek alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça çocukların motivasyon düzeyleri de yükselmektedir.

Yapılan faktör analizine göre ölçeğin 7 faktörlü olduğu doğrulanmıştır. Ölçeğin Sperman Brown İki Yarı Test güvenirliliği katsayıları .77 ile .90 arasında, Alfa güvenilirlik kat sayıları .84 ile .91 arasındadır. Ölçeğin test tekrar test güvenirliliği ise .85'tir. Pearson Korelasyon Testi sonuçlarında, faktörler arasında orta ve yüksek seviyede anlamlı bir korelasyon bulunmuştur (Özbey ve Dağlıoğlu, 2017). Ölçeğin bu çalışma kapsamında Cronbach Alfa katsayıları Bilişsel Sebat alt ölçeğinde .87; Kaba Motor Sebat alt ölçeğinde .88; Yetişkinle Sosyal Sebat alt ölçeğinde .85; Çocuklarla Sosyal Sebat alt ölçeğinde

.86; Üst Düzey Memnuniyet alt ölçeğinde .85, Olumsuz Tepki alt ölçeğinde .81 ve Genel Yeterlilik alt ölçeğinde .91'dir.

Veri Toplanması ve Analizi

Araştırma yapılmadan önce Gazi Üniversitesi etik kurulundan 04.02.2020 tarihinde gerekli olan etik kurul onayı alınmıştır. Afyonkarahisar il merkezinde bulunan okullar belirlendikten sonra okullarda araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinler İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. Araştırmanın yapılacağı okulların idarecileriyle iletişim kurulup gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve gönüllü olan okul öncesi öğretmenlerine araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Çocukların motivasyon düzeylerini belirlemek için öğretmenlerin dolduracağı "DMQ18" öğretmenlere verilmiştir. Çocukların ve annelerinin demografik özellikleri ile ilgili bilgileri edinebilmek için "Çocuk ve Aile Bilgi Formu" ile annelerin çocuk yetiştirme stillerinin belirlenmesi için annelere verilmesi gereken "ABTÖ-A" öğretmenler aracılığıyla annelere iletilmiştir ve öğretmenler aracılığıyla tekrar toplanmıştır. Ölçeklerin birbiriyle eş olması için kodlama yapılarak uygulama yapılmıştır. 650 adet veri toplama aracı dağıtıldıktan sonra geriye dönen 419 adet veri kontrol edilmiş ve yanıtlanmamış maddeleri bulunan 67 adet veri çıkarılmıştır. Geriye kalan istatistiksel analiz için uygunluğu tespit edilen 352 adet veri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma verilerinin analizi yapılmadan önce normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnov Testi yapılmış, basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin tüm alt ölçekler genelinde 1.123 ile 1.402 değerleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Verilerin normallik varsayımını karşıladığı belirlenmiş ve bundan dolayı bağımsız değişkenlerin kategorisine göre *t* Testi ile (ANOVA) yapılarak; değişkenler arasındaki ilişkiler ise korelasyon analizi yapılarak SPSS paket programında incelenmiştir. Ayrıca gruplardaki farklılığın tespiti için Tukey Testi'nden yararlanılmıştır. Yapılan istatistikler için anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiş olup veri analizinden önce kayıp veri değerlerinin olup olmadığına bakılmıştır. Veri setindeki uç ve kayıp değer incelemesine göre herhangi bir kayıp veri bulunmamıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amaçları doğrultusunda annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının anne öğrenim durumu, anne çalışma durumu ile aile yapısına göre; çocukların motivasyon düzeylerinin yaşlarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olup olmamasına ve ayrıca annelerin çocuk yetiştirme tutumlarıyla çocukların motivasyonları arasındaki korelasyonel

ilişkiye yer verilmiştir. Bulgular tablolar ile açıklanmıştır.

Tablo 1. Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre ABTÖ-A Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

ABT Ölçeği	Anne Öğrenim Durumu	n	$\bar{x}$	S	Sd	F	p	Tukey Fark
Demokratik Tutum	İlkokul	47	4.25	0.493	3	4.906	0.002*	1<3
	Ortaokul	78	4.36	0.427				1<4
	Lise	91	4.45	0.371				
	Üniversite ve üstü	136	4.50	0.382				
Baskıcı-Otoriter Tutum	İlkokul	47	3.67	0.539	3	19.573	0.000*	3<1
	Ortaokul	78	3.58	0.445				4<1,2,3
	Lise	91	3.40	0.462				
	Üniversite ve üstü	136	3.16	0.497				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	İlkokul	47	2.52	0.584	3	3.892	0.009*	4<1
	Ortaokul	78	2.49	0.614				4<2
	Lise	91	2.35	0.426				
	Üniversite ve üstü	136	2.29	0.469				

* $p<0.05$

Tablo 1 incelendiğinde annenin öğrenim durumunun “ABTÖ-A” Demokratik Tutum (D.T.), Baskıcı-Otoriter Tutum (B.O.T.) ve Aşırı Hoşgörülü Tutum (A.H.T.) alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir (D.T.: $F=4.906$, $p<0.05$, B.O.T.: $F=19.573$, $p<0.05$, A.H.T.: $F=3.892$, $p<0.05$). Farklılıkların tespiti için yapılan Tukey Testi sonucunda; Demokratik Tutum alt boyutunda ilkokul ile lise, üniversite ve üstü mezunu anneler arasında bir farklılık olduğu saptanmıştır. Puan ortalamaları incelendiğinde üniversite ve üstü mezunu anneler ($\bar{x}=4.50$) ile lise mezunu annelerin puanlarının ($\bar{x}=4.45$), ilkokul mezunu annelerin puanlarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir ($\bar{x}=4.25$). Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyutunda ilkokul mezunu annelerin puanlarının ($\bar{x}=3.67$), lise mezunu annelere ($\bar{x}=3.40$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. İlkokul ($\bar{x}=3.67$), ortaokul ($\bar{x}=3.58$) ve lise mezunu ($\bar{x}=3.67$) annelerin puanlarının da üniversite ve üstü mezunu ($\bar{x}=3.16$) annelere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutunda da ilkokul mezunu anneler ($\bar{x}=2.52$) ile ortaokul mezunu annelerin puanlarının ($\bar{x}=2.49$), üniversite ve üstü mezunu annelerin puanlarına ($\bar{x}=2.29$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulgularına göre annelerin öğrenim durumları arttıkça demokratik tutum puanları artarken, öğrenim durumu azaldıkça baskıcı-otoriter ve aşırı hoşgörülü tutum puanlarının arttığı görülmektedir.

Tablo 2. Annelerin Çalışma Durumlarına Göre ABTÖ-A Puanlarına İlişkin *t* Testi Sonuçları

ABT Ölçeği	Anne Çalışma Durumu	n	$\bar{x}$	S	t	p
Demokratik Tutum	Çalışmıyor	233	4.41	0.406	0.995	-0.321
	Çalışıyor	119	4.45	0.425		
Baskıcı-Otoriter Tutum	Çalışmıyor	233	3.47	0.497	4.652	0.000*
	Çalışıyor	119	3.21	0.521		
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Çalışmıyor	233	2.40	0.521	0.939	0.349
	Çalışıyor	119	2.35	0.510		

* $p < 0.05$

Tablo 2 incelendiğinde annelerin çalışma durumlarının sadece ABTÖ-A Baskıcı-Otoriter Tutum (B.O.T.: $t=4.652$, $p < 0.05$) boyutundan alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu; Demokratik Tutum (D.T.: $t=0.995$, $p > 0.05$) ile Aşırı Hoşgörülü Tutum (A.H.T.: $t=0.939$, $p > 0.05$) alt boyutlarından alınan puanlarda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde çalışmayan annelerin Baskıcı ve Otoriter Tutum puanlarının ($\bar{x}=3.47$), çalışan annelerin puanlarına ($\bar{x}=3.21$) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle çalışmayan annelerin baskıcı-otoriter tutum puanlarının çalışan annelere daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar demokratik tutum alt boyutu ile aşırı hoşgörülü tutum alt boyutundan alınan puanlarda anlamlı farklılık olmasa da puan ortalamaları incelendiğinde çalışan annelerin demokratik tutum alt boyutu puanlarının çalışmayan annelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aşırı hoşgörülü tutum alt boyutunda da çalışmayan annelerin puanlarının çalışan annelere göre daha yüksek puan almaları dikkati çekmektedir.

Tablo 3. Aile Yapısına Göre Annelerin ABTÖ-A Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

ABT Ölçeği	Aile yapısı	n	$\bar{x}$	S	Sd	F	p	Tukey Fark
Demokratik Tutum	Çekirdek a.	316	4.43	0.409	2	1.932	0.146	
	Geniş a.	25	4.27	0.344				
	Parçalanmış a.	11	4.45	0.587				
Baskıcı-Otoriter Tutum	Çekirdek a.	316	3.35	0.499		3.901	0.021*	1<2
	Geniş a.	25	3.61	0.594				
	Parçalanmış a.	11	3.60	0.771				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Çekirdek a.	316	2.37	0.491		6.406	0.002*	1<2
	Geniş a.	25	2.68	0.658				
	Parçalanmış a.	11	2.08	0.642				

* $p < 0.05$

Tablo 3 incelendiğinde aile yapısının “ABTÖ-A” Baskıcı-Otoriter Tutum (B.O.T.: $F=3.901$, $p < 0.05$) ile Aşırı Hoşgörülü Tutum (A.H.T.: $F=6.406$,

$p<0.05$) alt boyutlarından alınan puanlarda anlamlı bir farklılık oluşturduğu; Demokratik Tutum (D.T.: $F=1.932, p>0.05$) alt boyutundan alınan puanlarda ise anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Tukey Testi sonuçlarına göre Baskıcı-Otoriter Tutum alt boyutunda çekirdek ile geniş aile arasında farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutunda ise geniş aile ile çekirdek ve parçalanmış aileler arasında bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde geniş ailede yaşayan annelerin Baskıcı-Otoriter Tutum alt boyutu puanlarının ($\bar{x}=3.61$), çekirdek ailedeki annelerin puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($\bar{x}=3.35$). Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutunda da geniş aileye sahip annelerin puanlarının ($\bar{x}=2.68$), çekirdek ($\bar{x}=2.37$) ve parçalanmış aileye ($\bar{x}=2.08$) sahip annelere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Çocukların Yaşlarına Göre DMQ18 Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Motivasyon Ölçeği	Çocuğun Yaşı	n	$\bar{x}$	S	Sd	F	p	Tukey Fark
Bilişsel Sebat	36-48 ay	33	3.43	1.012	2	5.015	0.007*	1<3
	48-60 ay	98	3.90	0.958				
	60-72 ay	221	3.93	0.757				
Kaba Motor Sebat	36-48 ay	33	3.64	0.939		6.543	0.002*	1<2
	48-60 ay	98	4.08	0.850				
	60-72 ay	221	4.15	0.671				
Yetişkinlerle Sosyal Sebat	36-48 ay	33	3.47	0.953		2.830	0.060	
	48-60 ay	98	3.80	0.849				
	60-72 ay	221	3.81	0.710				
Çocuklarla Sosyal Sebat	36-48 ay	33	3.32	1.034		5.937	0.003*	1<3
	48-60 ay	98	3.78	0.872				
	60-72 ay	221	3.84	0.725				
Üst Düzey Memnuniyet	36-48 ay	33	4.12	0.714		3.579	0.029*	1<2
	48-60 ay	98	4.43	0.612				
	60-72 ay	221	4.37	0.563				
Olumsuz Tepki	36-48 ay	33	3.28	0.744		2.107	0.123	
	48-60 ay	98	3.41	0.812				
	60-72 ay	221	3.53	0.772				
Genel Yeterlilik	36-48 ay	33	3.21	0.904		10.239	0.000*	1<2
	48-60 ay	98	3.81	1.025				
	60-72 ay	221	3.93	0.760				

* $p<0.05$

Tablo 4 incelendiğinde çocukların yaşlarının, “DMQ18” Bilişsel Sebat (B.S.: $F=5.015, p<0.05$), Kaba Motor Sebat (K.M.S.: $F=6.543, p<0.05$), Çocuklarla Sosyal Sebat (Ç.S.S.: $F=5.937, p<0.05$), Üst Düzey Memnuniyet (Ü.D.M.: $F=3.579, p<0.05$) ile Genel Yeterlilik alt boyutundan (G.Y.: $F=10.239, p<0.05$) alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu; Yetişkinlerle Sosyal Sebat (Y.S.S.: $F=2.830, p>0.05$) ile Olumsuz Tepki alt boyutundan (O.T.: $F=2.107, p>0.05$), alınan puanlarda ise

istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Farklılıkların tespiti için yapılan Tukey Testi sonucunda;

Bilişsel Sebat alt boyutunda, 60-72 ay grubunda olan çocuklar ile 36-48 ay grubundaki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; Kaba Motor Sebat alt boyutunda, 36-48 ay ile 48-60 ay ve 60-72 ay grubundaki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; Çocuklarla Sosyal Sebat alt boyutunda 60-72 ay grubunda olan çocuklar ile 36-48 ay grubundaki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; Üst Düzey Memnuniyet alt boyutunda 48-60 ay grubunda olan çocuklar ile 36-48 ay grubundaki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olduğu; Genel Yeterlilik alt boyutunda, 36-48 ay ile 48-60 ay ve 60-72 ay grubundaki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulgularına göre çocukların yaşlarının artmasıyla birlikte motivasyon ölçeğinin birçok boyutundan alınan puanlarda artış olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Çocukların Cinsiyetlerine Göre “DMQ18” Puanlarına İlişkin *t* Testi Sonuçları

Motivasyon Ölçeği	Çocukların Cinsiyeti	n	$\bar{x}$	S	t	p
Bilişsel Sebat	Kız	169	3.99	0.810	2.423	0.016*
	Erkek	183	3.77	0.879		
Kaba Motor Sebat	Kız	169	4.06	0.757	-0.485	0.628
	Erkek	183	4.10	0.772		
Yetişkinlerle Sosyal Sebat	Kız	169	3.79	0.747	0.334	0.738
	Erkek	183	3.76	0.811		
Çocuklarla Sosyal Sebat	Kız	169	3.81	0.841	0.802	0.423
	Erkek	183	3.74	0.784		
Üst Düzey Memnuniyet	Kız	169	4.40	0.564	0.981	0.327
	Erkek	183	4.33	0.625		
Olumsuz Tepki	Kız	169	3.49	0.760	0.388	0.698
	Erkek	183	3.46	0.805		
Genel Yeterlilik	Kız	169	3.92	0.841	1.738	0.082
	Erkek	183	3.75	0.905		

* $p < 0.05$

Tablo 5 incelendiğinde çocukların cinsiyetleri ile “DMQ18”in sadece Bilişsel Sebat boyutundan alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu (B.S.: $t=2.423$, $p < 0.05$); Kaba Motor Sebat (K.M.S.: $t=-0.485$, $p > 0.05$), Yetişkinlerle Sosyal Sebat (Y.S.S.: $t=0.334$, $p > 0.05$), Çocuklarla Sosyal Sebat (Ç.S.S.: $t=0.802$, $p > 0.05$), Üst Düzey Memnuniyet (Ü.D.M.: $t=0.981$, $p > 0.05$), Olumsuz Tepki (O.T.: $t=0.338$, $p > 0.05$) ve Genel Yeterlilik alt boyutundan (G.Y.: $t=1.738$, $p > 0.05$) alınan puanlar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde kız çocuklarının bilişsel sebat puanlarının ($\bar{x}=3.99$), erkek çocukların puanlarına ($\bar{x}=3.77$) göre yüksek olduğu, her ne kadar diğer boyutlarda

anlamli fark olmasa da kaba motor sebat boyutu hariç kız çocuklarının erkek çocuklarına göre aldıkları puanların yüksek olması dikkati çekmektedir.

Tablo 6. ABTÖ-A ile DMQ18 Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

Değişkenler		B.S.	K.M.S.	Y.S.S.	Ç.S.S.	Ü.D.M.	O.T.	G.Y.
Demokratik Tutum	r	0.086	0.116*	0.071	0.078	0.134*	-0.021	0.124*
	p	0.106	0.030	0.181	0.143	0.012	0.695	0.020
	n	352	352	352	352	352	352	352
	r²	0.007	0.013	0.005	0.006	0.018	0.000	0.015
Baskıcı ve Otoriter Tutum	r	-0.093	-0.050	-0.052	0.023	-0.094	-0.007	-0.132*
	p	0.081	0.348	0.331	0.672	0.079	0.890	0.013
	n	352	352	352	352	352	352	352
	r²	0.009	0.003	0.003	0.001	0.009	0.000	0.017
Aşırı Hoşgörülü Tutum	r	-0.014	-0.023	-0.040	-0.076	-0.036	-0.072	-0.065
	p	0.796	0.667	0.457	0.153	0.503	0.175	0.226
	n	352	352	352	352	352	352	352
	r²	0.000	0.001	0.002	0.006	0.001	0.005	0.004

* $p < 0.05$

Not. D.T.: Demokratik Tutum; B.O.T.: Baskıcı ve Otoriter Tutum; A.H.T.: Aşırı Hoşgörülü Tutum; B.S.: Bilişsel Sebat; K.M.S.: Kaba Motor Sebat; Y.S.S.: Yetişkinlerle Sosyal Sebat; Ç.S.S.: Çocuklarla Sosyal Sebat; Ü.D.M.: Üst Düzey Memnuniyet; O.T.: Olumsuz Tepki; G.Y.: Genel Yeterlilik.

Tablo 6 incelendiğinde “ABTÖ-A” Demokratik Tutum (D.T.) boyutuyla “DMQ18” B.S. arasında $r=0.086$; K.M.S. arasında $r=0.116$; Y.S.S. arasında $r=0.071$; Ç.S.S. arasında $r=0.078$; Ü.D.M. arasında $r=0.134$; O.T. arasında $r=-0.021$ ve G.Y. arasında $r=0.124$ olarak belirlenmiştir. Çalışma bulgularına göre “ABTÖ-A” Demokratik Tutum ile “DMQ18” Kaba Motor Sebat, Genel Yeterlilik ve Üst Düzey Memnuniyet alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

“ABTÖ-A” Baskıcı ve Otoriter Tutum (B.O.T.) boyutuyla “DMQ18” B.S. arasında $r=-0.093$; K.M.S. arasında $r=-0.050$; Y.S.S. arasında $r=-0.052$; Ç.S.S. arasında $r=0.023$; Ü.D.M. arasında $r=-0.094$; O.T. arasında $r=-0.007$ ve G.Y. arasında $r=-0.132$ olarak belirlenmiştir. Çalışma bulgularına göre “ABTÖ-A” Baskıcı ve Otoriter Tutum boyutu ile “DMQ18” Genel Yeterlilik alt boyutu puanları arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

“ABTÖ-A” Aşırı Hoşgörülü Tutum (A.H.T.) boyutuyla “DMQ18” B.S. arasında $r=-0.014$; K.M.S. arasında $r=-0.023$; Y.S.S. arasında $r=-0.040$; Ç.S.S. arasında $r=-0.076$; Ü.D.M. arasında $r=-0.036$; O.T. arasında $r=-0.072$ ve G.Y. arasında $r=-0.065$ olarak belirlenmiştir. Çalışma bulgularına göre bütün boyutlarda anlamlılık olmamakla birlikte, sifıra yakın ve negatif yönde bir ilişki olduğu söylenebilir ($p > 0.05$).

Araştırma bulgularına göre annelerin “ABTÖ-A” Demokratik Tutum

puanları arttıkça çocukların “DMQ18” alt boyutlarından Kaba Motor Sebat, Genel Yeterlilik ve Üst Düzey Memnuniyet boyutları puanlarının arttığı; “ABTÖ-A” Baskıcı ve Otoriter tutum puanlarının artmasıyla da “DMQ18” Genel Yeterlilik puanlarının azaldığı görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda annelerin öğrenim durumları arttıkça demokratik tutumları artarken öğrenim durumları azaldıkça baskıcı-otoriter ve aşırı hoşgörülü tutumlarının arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgular yapılan başka çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir (Cantekin ve Gültekin-Akduman, 2020; Yıldızbaş ve Şahin-Sak, 2020). Şanlı ve Öztürk (2012) yapmış olduğu çalışmada da annelerin eğitim düzeyleri azaldıkça sıkı disiplin anlayışlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlik tarzını etkileyen etmenlerden birisi de ebeveynin eğitim düzeyidir. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin demokratik tutum eğilimleri daha yüksek iken eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin otoriter ve müsamahakâr olma eğilimleri de artmaktadır. Öğrenim durumunun artışı annenin sosyo-kültürel olarak kendini geliştirmesi ve yeni bir bakış açısı kazanması gibi katkılar sunarak çocuklarına daha demokratik bir tutum sergilemesine, eğitim durumunun azalmasıyla da daha baskıcı-otoriter ve aşırı hoşgörülü bir tutum içinde olmasına sebep olabilir. Düşük eğitim seviyesine sahip annelerin çocuklarını terbiye etmek için fiziksel ceza kullanma olasılığı daha yüksektir ve onlar düzene daha fazla önem verirler. Bununla birlikte, daha yüksek eğitim seviyesine sahip anneler daha destekleyici ve çocuk merkezli ebeveynlikle ilişkilendirilmiştir (Bornstein ve Zlotnik, 2008). Alanyazında belirtilen çalışmalardan hareketle annelerin eğitim durumlarının artmasının çocuk yetiştirme stillerini olumlu olarak etkilediği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışmayan annelerin çalışan annelere göre Baskıcı-Otoriter tutum içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde annelerin çalışma durumlarının değişmesiyle çocuklarına karşı tutumlarında değişiklikler olduğuna dair birçok çalışmaya rastlanmıştır. Çalışmayan ebeveynlerin, çalışan ebeveynlere göre çocuklarına daha baskıcı-otoriter tutum sergiledikleri tespit edilmiştir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Demiriz ve Öğretir, 2007; Garip, 2010). Buna karşın Köse'nin (2019) yapmış olduğu çalışmada annelerin bir işte çalışmalarıyla çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgular çalışmadaki örneklemin farklılığından kaynaklanmış olabileceğini

düşündürmektedir. Annenin çalışması beraberinde sosyal-ekonomik yönden anneye katkılar sunabilir. Çalışmanın annenin kendine güvenmesi, kendi ayakları üzerinde durabilmesi ve bilgiye daha kolay ulaşabilmesi, çocukla geçirilen kısa zaman diliminin daha kaliteli geçirilmesi ve doğru çocuk yetiştirme tarzını öğrenme gibi birçok yönden olumlu katkıları olabilir. Ayrıca annenin çalışma durumu öğrenim düzeyiyle de ilişkili olabilir. Yani öğrenim düzeyi arttıkça annelerin çalışma durumları da artabilir. Bu bağlamda çalışmayan anneler çocuklarına daha baskıcı-otoriter davranışlar içinde olabilirler. Ebeveynin çalışmasıyla çocuğuyla geçireceği kısıtlı zamanı daha verimli geçirmesi zaman sınırının avantaja çevrilmesine katkı sunabilmektedir. Burada önemli olan zamanın uzunluğu veya kısalığından ziyade çocukla geçirilen vaktin nasıl geçtiğidir (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2012).

Araştırma bulgularına göre Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyutunda geniş ailedeki annelerin çekirdek ailedeki annelere göre puan ortalamalarının yüksek olduğu; aşırı hoşgörülü tutum alt boyutunda da geniş ailedeki annelerin çekirdek ve parçalanmış ailedeki annelere göre puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde Türküleş, Yılmaz, Özcan, Öncü ve Karataş'ın (2013) yapmış olduğu araştırmada geniş ailede yaşayan kadınların, aile içindeki roller, iletişim, olumsuz duygusal tepkiler ve ailedeki genel sorumluluklar gibi konularda daha çok problem yaşadıkları bulgusuna varılmıştır. Yapılan başka çalışmalarda da çalışma bulgularını destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır (Kalaylı, Özasan ve Gültekin Akduman, 2021; Özyürek, 2004; Özyürek ve Tezel-Şahin, 2005; Tatlı, Selimoğlu ve Bademci, 2012; Yener, 2014). Aile yapısının farklılaşması annelerin çocuklarına karşı sergilediği tutumların değişmesine sebep olabilir. Geniş ailede çocuğun yetiştirilmesinde anne-babanın dışında başka bireylerinde dahil olması, annenin çocuğunu disipline etme konusunda daha fazla çaba göstermesine ve daha çok baskıcı olmasına sebep olabilir. Çekirdek ailede otorite anne-baba arasında paylaşıldığı için aile çocuğuna daha az baskıcı-otoriter tutum içinde olabilir. Geniş ailelerde ortaya çıkabilecek bir başka durum ise ebeveynlerin çocuklarının yetiştirilmesinde iş yoğunluğu, yeterince zamanlarının olmaması, başka aile bireylerinin oluşunun vermiş olduğu rahatlık gibi nedenlerden dolayı kendi görev ve sorumluluklarını diğer aile bireylerine devretmiş olmaları olabilir. Bu durum, çocuklarına karşı davranışlarında ve çocuklarının disipline edilmesinde daha aşırı hoşgörülü davranmalarına sebep olabilir. Ülkemizde çoğunlukla geniş aileden çekirdek aileye geçiş olsa da hâlen büyüklerin baskınlığındaki geleneksel aile düşüncesi devamlılık göstermektedir. Büyükanne ve

büyükbabanın çocukla olan etkileşimi arttıkça çocuğun eğitiminde anne-babasından beklenen tutarlılık ve denge ilkesi işlevini yitirmektedir (Yavuzer, 2019b).

Araştırma sonucunda çocukların yaşlarına göre; Bilişsel Sebat, Çocuklarla Sosyal Sebat, Kaba Motor Sebat, Genel Yeterlilik ve Üst Düzey Memnuniyet alt boyutlarında yaşın artmasıyla birlikte bu alt boyutlardan alınan puanlarında arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Çocukların yaşlarının artmasıyla birlikte genel olarak motivasyon ölçeğinin birçok alt boyutundan alınan puanlarda artış olduğu saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde Özbey ve Dağlıoğlu'nun (2017) yapmış olduğu çalışmada çocukların yaşları arttıkça bilişsel sebat, genel yeterlilik ve çocuklarla sosyal sebat alt boyutu puanlarında da artış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Morgan ve arkadaşları (2017) yapmış oldukları çalışmada, çocukların yaşlarındaki artışla motivasyonları arasında pozitif korelasyonel bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kawaguchi'nin (2011) yapmış olduğu araştırmada 6 yaşın ay olarak üstünde okula başlayan çocukların tam 6 yaşında okula başlayan çocuklara göre akademik performanslarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Day ve Burns'un (2011) yaptığı araştırma sonucunda da yaşı büyük olan çocukların motivasyonlarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Oppermann, Bruner, Eccles ve Anders'in (2017) yapmış olduğu araştırmada büyük çocukların fene karşı daha motive oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun gelişiminde yaşın artışıyla beraber gelişim alanlarında da artışlar olmaktadır. Çocukların yaşları bilişsel, sosyal ve fiziksel gelişim alanlarında birtakım bilgi ve becerileri yerine getirmede etkili olabilir. Birçok kuram ve kuramcıya göre yaşla beraber çocukların gelişim alanlarında artışlar olduğu ve buna bağlı olarak bazı becerileri yerine getirme olgunluğuna ulaşıldığı belirtilmektedir. Nitekim Piaget, çocuğun zihinsel gelişimini çocukların yaşlarına göre duyu-motor dönem, işlem öncesi dönem, somut ve soyut işlemler dönemi olarak dört evrede ele alır. Her merhale, yeni bilişsel yapıların veya şemaların geliştirilmesiyle karakterize edilir. Şema, bir bireyin çevre ile etkileşimini düzenleyen koordineli bir düşünce veya eylem modelidir. Bilişsel gelişimin ileri merhaleleri daha gelişmiş ve karmaşık şemalara sahiptir. Dolayısıyla merhalelerin ilerlemesi daha gelişmiş ve esnek düşünce ve davranışla ilişkilendirilir (Pressley ve McCormik, 2007). Erikson, psikososyal gelişim kuramında kişilik gelişimini evrelere ayırarak ele alır. Ona göre kişi bir plana göre ve belli sıra ve zamana göre gelişimini sürdürür ve bir bütünlük ortaya çıkar. Her evre kendisinden sonraki döneme bir temel oluşturur ve kendisinden sonraki evreyi etkiler (Küçükturan

ve Keleş, 2017).

Araştırma sonucunda çocukların cinsiyetlerinin sadece Bilişsel Sebat alt boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir fark oluşturduğu ve kız çocuklarının puan ortalamalarının erkek çocuklara göre yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Alanyazına bakıldığında Gilmore, Cuskelly ve Purdie'nin (2003) yapmış olduğu çalışmada süreklilik gerektiren görevlerde kız çocukların erkek çocuklarına göre daha istikrarlı olduğu bulgusuna varılmıştır. Çalışma bulgularına benzer şekilde Özbey ve Dağlıoğlu'nun (2017) yapmış olduğu çalışmada bilişsel sebat alt boyutunda kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha yüksek puanlar aldığı bulgusuna varılmıştır. Yapılan başka çalışmalarda da kız çocuklarının öğrenme motivasyonlarının erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Khamis, Dukmak ve Elhoweris, 2008; Wang, Hwang, Liao, Chen ve Hsieh, 2011). Sung ve Padilla'nın (1998) yaptıkları araştırmada da kız öğrencilerin dil öğrenme motivasyonlarının erkek öğrencilerin dil öğrenme motivasyonlarından daha iyi olduğu belirlenmiştir. Özcan ve Kaya'nın (2017) yapmış olduğu çalışmada da kız çocuklarının erkek çocuklarına göre başarı odaklı motivasyonlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özbey (2018a) yaptığı çalışmada da kız çocuklarının motivasyon ölçeği alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre motivasyonlarındaki yükseklik, toplumun kız çocuklarına yüklediği roller ve beklentilerden kaynaklanabilir. Ebeveynler kız çocuklarını yetiştirirken erkek çocuklarına göre daha hassas davranabilir ve kız çocuğundan beklentileri daha farklı olabilir. Örneğin küçük yaşlardan itibaren kız çocuklarına ev işlerinde görev sorumluluklar verilebilir ve bu durum kız çocuklarının farklı becerileri geliştirmesine, bir işi bitirmede sürekliliği sağlamada, kendi öz-bakım becerilerini daha erken yaşlarda yapmaya başlamasına katkı sunabilir. Ayrıca kız çocuklarının gelişimlerinin erkek çocuklara göre daha hızlı olması motivasyonlarının da avantajlı olmalarına sebep olmuş olabilir. Tüm bunların kız çocuklarının motivasyonlarına katkı sunan etmenler olduğu söylenebilir.

Çalışma bulgularına göre annelerin Demokratik Tutum alt boyutu puanları arttıkça çocukların “Kaba Motor Sebat”, “Genel Yeterlilik” ile “Üst Düzey Memnuniyet” alt boyutu puanlarının arttığı; Baskıcı ve Otoriter tutum alt boyutu puanlarının artmasıyla da çocukların Genel Yeterlilik alt boyutu puanlarının azaldığı saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde Engin'in (2020), yapmış olduğu çalışmada ebeveynleri demokratik tutum sergileyen ilkokul

çocuklarının motivasyonlarının, ebeveynleri otoriter, aşırı hoşgörölü ve ihmalkâr tutum sergileyen çocuklara göre daha iyi seviyede olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kıvanç'ın (2020) yapmış olduğu araştırmada da ebeveynlerin demokratik tutuma sahip olmaları ile çocukların motor gelişimleri arasında pozitif yönlü bir korelasyon olduğu belirlenmiştir. Bae'nin (2015), yaptığı çalışmada, demokratik ebeveynlik tarzının çocukların akademik motivasyonunu olumlu olarak etkilediğini sonucuna ulaşılmıştır. Wang, Morgan ve Biringen'in (2014) yaptığı araştırmada, annelerin çocuklarıyla olumlu etkileşimlerinin çocukların yeterlilik, sebat ve motivasyonlarını olumlu olarak etkilediği, olumsuz çocuk-anne etkileşiminin ise çocukların sebat ve bağımsız çalışma motivasyonlarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Lunkenheimer ve Wang'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada da ebeveyn-çocuk etkileşimindeki sebatın çocukların öğrenme motivasyonlarına, sosyal ustalık motivasyonlarına ve üst düzey memnuniyet motivasyonlarına olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Jozsa, Kis ve Barret'in (2019) yaptıkları çalışmada anne sıcaklık ve ilgisinin çocuklarının üst düzey motivasyonlarını ve okul başarılarını olumlu etkilediği bulgusuna varılmıştır. Griffith ve Grolnick (2014), ebeveyn kontrolü (baskıcı ve olumsuz tutum), yapısı (tutarlılık, olumlu tutum ve kuralların net olması) ve özerkliği (olumlu iletişim ve çocukların insiyatif almasını sağlamak) ile çocukların motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda genel olarak ebeveyn kontrolü alt boyutuyla çocukların motivasyonları arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu, ebeveyn özerklik ve yapısıyla olumlu yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kayaalp ve Gündüz (2018) yaptıkları çalışmada ebeveynlerin demokratik tutumda olmasıyla öğrencilerin yapıcı problem çözmeleri arasında pozitif bir ilişki varken, koruyucu ve otoriter tutumda olmasıyla negatif yönlü bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Hamarta'nın (2007) yapmış olduğu çalışmada, otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının sosyal problem çözme puanlarının demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ogelman ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmada, çocukların sosyal becerileriyle ebeveynlerin demokratik tutumları arasında olumlu yönde, baskıcı-otoriter ve izin verici tutum arasında olumsuz yönde anlamlı bir korelasyon olduğu belirlenmiştir. Yapılan başka bir çalışmada ise annenin demokratik tutumunun çocuğun sosyal beceri düzeylerine olumlu bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özyürek, 2015). Gözübüyük ve Özbey'in (2020) yapmış olduğu araştırmada da baba-çocuk ilişkisinin iyi olmasının çocukların motivasyon düzeylerini olumlu olarak etkilediği sonucuna

ulaşmıştır. Annelerin çocuklarına karşı tutumlarının olumlu olması çocukların motivasyonlarını olumlu olarak etkileyebilirken, olumsuz anne tutumları da çocukların motivasyonlarını olumsuz olarak etkileyebilir. Çocukların annelerinden gördükleri ilgi, sevgi, anlayış ve pozitif yaklaşım gelişimlerini olumlu olarak etkileyip motivasyonlarına olumlu katkılar sunabilir. Nitekim çocuğun ebeveyni tarafından kabul görmesi, desteklenmesi ve saygı duyulması, çocuğun özerklik, öz-yeterlilik, sosyal-duygusal beceriler ve problem çözme gibi becerilerinin de olumlu olarak etkilenmesine sebep olabilir. Ebeveynler, bir çocuğun hayatındaki belki de en etkili figürdür. Ebeveynlerin motivasyon üzerindeki etkisi üzerine yapılan birçok doğrudan ve dolaylı araştırmalar, ebeveynlerin davranışlarının, hedeflerinin, inançlarının, değerlerinin ve uygulamalarının yanı sıra ailenin ve çevresinin sosyo-demografik özelliklerinin, çocuklarda ve ergenlerde başarı yönelimini ve motivasyonunu etkileyebileceğini göstermiştir (Arango, 2018). Çocukların kişiliklerinin şekillendiği, öğrenme, sürekliliği sağlama, sosyalleşme ve fiziksel gelişim gibi birçok beceri ve gelişim açısından kritik bir dönem olan okul öncesi dönem yıllarında ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken izledikleri yöntemler, uygulamalar ve çocuklarıyla olan olumlu bağlar çocukların motivasyonlarını etkileyebilir. Çocuğunu destekleyen, çocuğuna doğru rol-model olan, pozitif bir etkileşim içinde olan, gerektiğinde dengeli ve tutarlı bir biçimde destek olan anneler, çocuklarının gelişimlerine ve içsel-dışsal motivasyonlarına etki edebilir. Bu bağlamda anne-babaların çocuk yetiştirme tarzlarının çocukların motivasyonlarının artıp azalmasında etkili olan önemli bir faktör olduğu sonucu çıkarılabilir.

Öneriler

Elde edilen sonuçlardan hareketle annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların motivasyonlarının çeşitli kişisel değişkenlerden etkilendiği ve çocukların motivasyonlarında anne tutumlarının etkili olduğu belirlenmiştir. Çocukların gelişimlerinin istenen düzeyde olması için erken çocukluk yıllarından itibaren doğru ve sağlıklı bir bakım verilmesi gerekmektedir. Çocukların birçok bilgi, beceri ve motivasyonlarında çocukların en çok etkileşimde bulunduğu kişi olarak annelerin çocuklarıyla olan etkileşimleri önem kazanmaktadır.

Annelerin çocuklarına en uygun ebeveyn tutumunu sergilemeleri adına gerekli durumlarda uzman desteği ve aile danışmanlığı gibi destekler almaları önerilmektedir.

Çocukların motivasyonlarının artırılması adına ev-okul-çevre arasındaki ilişkinin geliştirilmesi, uygulanabilir planlamaların yapılması ve uygulanması önerilmektedir. Üniversitelerin ilgili bölümleri, sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve diğer resmî kurumlar tarafından hem ebeveyn eğitimi hem de çocukların motivasyonlarını artırıcı projeler yapılabilir.

Ebeveyn tutumlarını ve çocukların motivasyonlarını etkileyen diğer etmenlerin belirlenmesine yönelik nicel ve nitel çalışmaların birlikte kullanıldığı çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca araştırma belirlenmiş örneklem ile sınırlıdır. Benzer araştırmalar boylamsal olarak yapılabilir. Benzer araştırmalar daha geniş evren ve örneklem üzerinde yapılabilir.

Kaynakça

- Alvy, K. T. (2008). *The positive parent: Raising healthy, happy and successful children, birth-adolescence*. New York: Teachers College Press.
- Arabacıoğlu, B. ve Bağçeli-Kahraman, P. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve ebeveyn tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 175-192.
- Arango, P. (2018). Motivation: introduction to the theory, concepts, and research. P. Orellana García ve P. Baldwin Lind, (Eds.), *Reading achievement and motivation in boys and girls: Field studies and methodological approaches* içinde (1-29). Cham: Springer.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Bae, S. M. (2015). The relationships between perceived parenting style, learning motivation, friendship satisfaction and the addictive use of smartphones with elementary school students of South Korea: Using multivariate latent growth modeling. *School Psychology International*, 36(5), 513-531.
Doi: 10.1177/0143034315604017
- Bağcıoğlu-Ünver, G. (2016). Gelişimle ilgili temel kavramlar, gelişimin temel ilkeleri ve gelişimi etkileyen temel ilkeler. A. Ulusoy, (Ed.), *Eğitim psikolojisi* (5. baskı) içinde (29-44). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37, 887-907.
- Berg, B. (2011). *The effects of parenting styles on a preschool aged child's social emotional development*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, The Graduate School University of Wisconsin-Stout.
- Bornstein, M. H. (2015). Children's parents. M. H. Bornstein ve T. Leventhal, (Ed.), *Handbook of child psychology and developmental science* (7. baskı) içinde (55-132). United States of America: Wiley. ISBN 978-1-118-95391-4
- Bornstein, M. H. ve Zlotnik, D. (2008). Parenting styles and their effects. M. M. Haith ve J. B. Benson, (Ed.), *Encyclopedia of infant and early childhood development* içinde (496-509). San Diego: Academic.
- Broderick, P. C. ve Blewitt, P. (2015). *The life span: Human development for helping professionals* (4. baskı). United States of America: Pearson Education.

- Cantekin, D. ve Gültekin-Akduman, G. (2020). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 87-92.
- Ceylan, Ö. (2017). *Anne-baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki: Okul öncesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cohen, A. (2015). *Parenting made easy: The early years*. Samford Valley: Australian Academic. ISBN: 9781922117458
- Darling, N. (1999). Parenting style and its correlates. *Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education*. Eric Digest, EDO-PS-99-3. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED427896.pdf>
- Day, C. A. ve Burns, B. M. (2011). Characterizing the achievement motivation orientation of children from low- and middle-income families. *Early Education and Development*, 22(1), 105-127, Doi: 10.1080/10409280903544397
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Engin, G. (2020). An examination of primary school students' academic achievements and motivation in terms of parents' attitudes, teacher motivation, teacher self-efficacy and leadership approach. *The International Journal of Progressive Education*, 16(1), 257-276.
- Erşahin, K. (2019). *Anne-baba tutumları ile 5-7 yaş çocukların bilişsel iş-lemler performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Garip, E. S. (2010). *5-6 Yaş döneminde, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğu olan eşlerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gilmore, L., Cuskelly, M. ve Purdie, N. M. (2003). Mastery motivation: Stability and predictive validity from ages two to eight. *Early Education and Development*, 14(4), 411-424. Doi: 10.1207/s15566935eed1404_2
- Gordon-Simons, L. ve Conger, R. D. (2007). Linking mother-father differences in parenting to a typology of family parenting styles and adolescent outcomes. *Journal of Family Issues*, 28(2), 212-241. Doi: 10.1177/0192513X06294593
- Gözübüyük, A. ve Özbey, S. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Milli Mücadele'nin 100. Yıl Özel Sayısı*, 23-37. Doi: 10.21733/ibad.763103
- Griffith, S. F. ve Grolnick, W. S. (2014). Parenting in Caribbean families: A look at parental control, structure, and autonomy support. *Journal of Black Psychology*, 40(2), 166-190. Doi: 10.1177/0095798412475085
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne-baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans

- tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hamarta, S. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne-baba tutumları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jozsa, K., Kis, N. ve Barrett, K. C. (2019). Mastery motivation, parenting, and school achievement among Hungarian adolescents. *European Journal of Psychology of Education, 34*, 317-339.
Doi: 10.1007/s10212-018-0395-8
- Jozsa, K. ve Morgan, G. A. (2015). An improved measure of mastery motivation: reliability and validity of the Dimensions Of Mastery Questionnaire (DMQ18) for preschool children. *Hungarian Educational Research Journal, 5*(4), 1-22.
- Kalaylı, A., Özasan H. ve Gültekin Akduman, G. (2021). Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. E. Türe, (Ed.), *10. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK) kitabı* içinde (171-181). Ankara: Asos Yayınları.
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum, 10*(4), 33-38.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi* (33. baskı). Ankara: Nobel.
- Kassim, J., Hutagalung, F., Leng, C. H. ve Zakaria, A. R. (2020). Relationship between parenting styles and social skills among preschoolers. F. Lumban Gaol, F. Hutagalo ve F. Peng Chew (Eds.), *The social sciences empowered* içinde (79-84). Taylor ve Francis Group, London, ISBN: 978-0-367-00090-5
- Kawaguchi, D. (2011). Actual age at school entry, educational outcomes, and earnings. *Journal of the Japanese and International Economies, 25*(2), 64-80.
- Kayaalp, İ. ve Gündüz, B. (2018). Ergenlerin anne-baba tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 48*, 514-536.
- Khamis, V., Dukmak, S. J. ve Elhoweris, H. (2008). Factors affecting the motivation to learn among United Arab Emirates middle and high school students. *Educational Studies, 34*, 191-200.
- Kıvanç, R. (2020). *24-36 aylık çocuğu olan annelerin özyeterlik alguları ve çocuk yetiştirme tutumları ile çocuğun motor gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem ve örnekleme teknikleri. B. Oral ve A. Çoban, (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde, (147-159). Ankara: Pegem Akademi.
- Köse, D. (2019). *Anne-baba tutumlarının, çocukta benlik saygısı ve empati gelişimi ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükturan, A. G. ve Keleş, S. (2017). Sosyal duygusal gelişim. A. Köksal Akyol, (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim I 0-36 ay* içinde (319-362). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lunkenheimer, E. ve Wang, J. (2017). It's OK to fail: Individual and dyadic regulatory antecedents of mastery motivation in preschool. *Journal of Child and Family Studies, 26*, 1481-1490.
Doi:10.1007/s10826-016-0633-0

- Luo, Y., Chen, F., Zhang, X., Zhang, Y., Zhang, Q., Li, Y., Zhou, Q. ve Wang, Y. (2021). Profiles of maternal and paternal parenting styles in Chinese families: Relations to preschoolers' psychological adjustment. *Children and Youth Services Review*, 121, 1-9.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. P. H. Mussen ve E. M. Hetherington, (Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (4. Baskı) içinde (1-101). New York: Wiley.
- McGillicuddy De Lisi, A. V. ve De Lisi, R. (2007). Perceptions of family relations when mothers and fathers are depicted with different parenting styles. *The Journal of Genetic Psychology*, 168(4), 425-442.
Doi:10.3200/GNTP.168.4.425-442
- Mensah, M. ve Kuranchie, A. (2013). Influence of parenting styles on the social development of children. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 2(3), 123-129.
- Morgan, G. A., Liao, H.-F., Nyitrai, Á., Huang, S.-Y., Wang, P.-J., Blasco, P. M. Ramakrishnan, J. ve Józsa, K. (2017). The revised Dimensions of Mastery Questionnaire (DMQ 18) for infants and preschool children with and without risks or delays in Hungary, Taiwan and the US. *Hungarian Educational Research Journal*, 7(2), 48-67.
Doi:10.14413/HERJ/7/2/4
- Nevid, J. S. (2016). *Essentials of psychology: Concepts and applications* (5.baskı). Boston: Cengage Learning.
- Ogelman, H. G., Önder, A., Seçer, Z. ve Erten, H. (2013). Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarını yordayıcı etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 143-152.
- Oppermann, E., Bruner, M., Eccles, J. S. ve Anders, Y. (2017). Uncovering young children's motivational beliefs about learning science. *Journal of Research in Science Teaching*, 55(3), 399-421.
Doi: 10.1002/tea.21424
- Özbey, S. (2018a). Okul öncesi dönem çocuklarında motivasyon ve öz düzenleme becerileri üzerine bir inceleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 26-47.
- Özbey, S. (2018b). Okul öncesi dönem çocuklarının ahlaki değer davranışları ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(16), 1-15.
- Özbey, S. ve Dağlıoğlu, E. H. (2017). Adaptation study of the Motivation Scale for the Pre-school Children (DMQ18). *International Journal of Academic Research*, 4(2), 1-14.
- Özcan, D. ve Kaya, F. A. (2017). Üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin başarı odaklı motivasyonlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2357-2368.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özyürek, A. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal beceri düzeyleri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(206), 106-120.

- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik “Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” geliştirme çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 26-38.
- Özyürek, A. ve Tezel-Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Özyürek, A. ve Tezel-Şahin, F. (2012). Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. T. G. Yıldız, (Ed.), *Anne-baba eğitimi* (2.baskı) içinde (35-53). Ankara: Pegem Akademi.
- Paulussen-Hoogeboom, M. C., Stams, G. J. J. M., Hermanns, J. M. A., Peetsma, T. D. D. ve Van Den Wittenboer, G. L. H. (2008). Parenting style as a mediator between children’s negative emotionality and problematic behavior in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 169(3), 209-226. Doi:10.3200/GNTP.169.3.09-226
- Pekşen-Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 29, 1-13.
- Pressley, M. ve McCormik, C. B. (2007). *Child and adolescent development for educators*. New York: Guilford.
- Rizka, S. M. ve Bacotang, J. B. (2018). *The relationship between parenting styles and children’s social skills*. Roles of Parents in Shaping Children’s Characters (ICECED) konferansında sunulan bildiri, Banda Aceh, Indonesia.
- Rubin, K. H. ve Boon Chung, O. (2006). *Parenting beliefs, behaviors, and parent-child relations*. New York: Psychology.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. Doi: 10.1037/10003-066X.55.1.68
- Schary, D. P., Cardinal B. J. ve Loprinzi, P. D. (2012). Parenting style associated with sedentary behaviour in preschool children. *Early Child Development and Care*, 182(8), 1015-1026. Doi: 10.1080/03004430.2012.678596
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (20. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Smetana, J. G. (2011). *Adolescents, families, and social development: How teens construct their worlds*. Malden, MA: Wiley-Blackwell. ISBN 978-1-4443-3250-6
- Sung, H. ve Padilla, A. (1998). Student motivation, parental attitudes, and involvement in the learning of Asian languages in elementary and secondary schools. *The Modern Language Journal*, 82, 205-216.
- Şahin-Zeteroğlu, E. (2014). *Altı yaşındaki çocukların anne-baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şenol, F. B. ve Karaca, N. H. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik kavramı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 1-19.

- Tatlı, S., Selimoğlu, H. ve Bademci, D. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 101-114.
- Tezel-Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 Yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Türküleş, S., Yılmaz, M., Özcan, A., Öncü, E. ve Karataş, B. (2013). Kadınlarda ruh sağlığını ve aile işlevlerini etkileyen etmenler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(3), 154-162.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2), 118-134.
- Wang, J., Morgan, G. A. ve Biringen, Z. (2014). Mother-toddler affect exchanges and children's mastery behaviours during preschool years. *Infant and Child Development*, 23, 139-152.
Doi: 10.1002/icd.1825
- Wang, P. J., Hwang, A. W., Liao, H. F., Chen, P. C. ve Hsieh, W. S. (2011). The stability of mastery motivation and its relationship with home environment in infants and toddlers. *Infant Behavior and Development*, 34(3), 434-442.
Doi: 10.1016/j.infbeh.2011.04.005
- Watabe, A. ve Hibbard, D. R. (2014). The influence of authoritarian and authoritative parenting on children's academic achievement motivation: A comparison between the United States and Japan. *North American Journal of Psychology*, 16(2), 359-382.
- Xia, X. (2020). Parenting style and Chinese children's school readiness outcomes: The moderating role of socio economic status. *Children and Youth Services Review*, 121, 1-9.
- Yavuzer, H. (2019a). Çocuk yetiştirmede farklı ebeveyn tutumları. Yavuzer, H. (Ed.), *Ana-baba okulu* (23. baskı) içinde (115-127). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2019b). *Ana-baba ve çocuk* (29. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yener, P. (2014). *Okul öncesi eğitimi alan 60 ay ve üzeri çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldızbaş, C. E. ve Şahin-Sak, İ. T. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık yönelimleri ile ebeveynlerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 60-68.
- Zhang, W., Wang, M. ve Ying, L. (2019). Parental mindfulness and pre-school children's emotion regulation: the role of mindful parenting and secure parent-child attachment. *Mindfulness*, 10(1), 1-11.